

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1

Tilleggsspørsmål nr.

Emne: AND og plog

Oppskr. av: Alt. Mørn(adresse): h. Steinbjørn

Fylke:

Herad:

Bygdelag:

Gard:

G.nr. 105

Br.nr. 1.2 og 3 u.s.v.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. ...

Både and og plog er brukt i distriktene her omkring. Særligst først og fremst plog. And er dog i det vidt blitt kastet siden en lille dæpshakke.

2. ...

Se langt tilbake, som jeg minner og kan vel er and bare brukt for å få litt nærr når en setter fold og i håvollen klyppen dem. Videre bruktes and for å lave kær på dæplannet. Da kjørte vi kær og eller kær i åkeren med anden eller midde med kær med den er mig fremmed for ikke å si latterlig.

3. ...

Se ptingt 2. And og klypp-plog var det samme.

4. ...

Den and-type jeg kjenner (den eller etdole) og som jeg selv nåværende har brukt sverer til ptingt 4 på avbildningen. Dog uten dette ptingt fra annen og med til åsen. Skje her av typen 1.2 og 3 har jeg aldrig sett.

5. ...

Se foregående ptingt 4

6. ...

Skaklene heter på både and og plog de qvæier an uten kær, kær, kær eller jernskjelling, som kærten eran eller. En kær både på and og plog om (se esle dele) Anden (innbefullt lågæn) Anden (Andene) På plogen velsfjåta. På anden fjåta. Videre Andil. Der uten på plogen: sjånaen. På plogen var sia mot fjåta: fjåna (mod kær i motsetning til lundna mod veiske).

7. ...

Her.

8.... På anden var i senere tid vellefiølene blillbare for dems i på lit jerns større (bæder) eller smaler alle eller nom en enkelt.

9.... Nei.

10.... Han aldrig set slik møde.

11.... Se punkt 4. De aller eldste anden jeg så som quillings hadde vellefiøden av træ ikke stillbare. Siden kom fjøden av jern, blillbare.

12.... En meget oppfinnsom kan helst i eldgamme tid lude ofte anden ved. Kinde til dels ha en bygdarnes til å hjelpe sig med de nåkaldt. edle dele. Eller hvor tok kanke en bygdarnes til å luge på bestilling eller kanke også ha littalge.

13.... Dette var også tilfelle med ploqene. Den Sd. en med (ploqarnes), nom var lidt utenom Sd. almindelige. Og kinde gjøre gode, utmerkede ploqe. Blev han narngjelen og alle vilde ha i ploqen fra ham. Så vidt jeg kender var en Sivent Dalsengen en hiva ploqarnes. Slike ploqe fandtes nå å si på hver gård fra 1890 til omkring 1910 da triøplet ^{kom} (mere fabrikkmasiner) kom i handelen. Disse ploqe (heimgjorte) som domerke til omkring 1900 ble kalt Engelsploqe. Ofte var Sd. slik, at når en mann ønske ha sig sin ploq, så gjorde han selv treverket: Her, og akse, så tok han videre med Sd. som kinde være brukandes av gammel ploqen heide, så eller avlute til smedem og hjalp til eller bidet some og erasing og en kinde kunne få til en hiva ploq.

14.... Den ovenfor beskrevne norske, heimtoga ploq, nom blev brugt omkring over en mannsalder kring århundre til de hadde altid vidd vellefiø. (bare på anden var Sd. flat fiøt) herken var alltid av jern. og har såvidt Sd. på end best av træ, nom da var jernbest. Engelsploq var nom sagt navnet på ploqene, nom nå å si alle hadde, og brukte den ca. 1880 til fabrikkploqe. lidt senere end 1900 kom i bruk, jeg pløide mita med disse ploqe.

15. ...

Stei

16. ...

Dette var jo lidt forskjellig, men de fleste velld. ploget til høine den velld. pløle var.

17. ...

Jo da! jeg har selv mange har slået eller bændet på en kloss, men navn på denne har jeg ikke hørt.

18. ...

Venstre plog (som velld. fura til venstre hudsingen.) Men den mod kom ved århundredskiftet en plog til på bakkeplog, som var konstrueret slige, at en når fura var kjørt til en des, da gav en ploget en løkke 16" bredes veltpløle og hele "permedien" forunderlig stilling slige, at den forunderdes fra højre til venstre plog på en kjørte tilbage i samme fura. Det var i bakket læng alle var fjendlig.

19. ...

Jeg tror ikke en på de aller eldste ploger huds moen gik en for å kunne reguler dybde-anggen. En arbeidet eller endret til ploget med det samme. Dybden var jo i gammelkoren pløide meget grund bare ca. 10 cm. Men jeg gjenmmeritt. Nu for tiden er en jo opmærksom på nødvendigheten av å pløje noget dypt (mer gjødselbrukt) På de fabrikkkjøpt. ploger finner vi alltid stillbare greier: hjul eller slepke.

20. ...

Det var noget forskjellig her med.

21. ...

Stei

22. ...

Jo da de aller fleste har hatt en tredraget (Colinolea) til å pøyle ploget på.

23. ...

Ukjent her i allefall for mit vedkommende.

Så langt tilbake som jeg kan minnes var det en plog på hver manns gård. En stød den mod var det bare en og annen, som ikke hverfor denne måtte gå i lår. Den mest administrative, fabrikkplog som vi bruker her omkring er Kvernlandsplø. Stød tillaten at med lykkel. Både plog og at en manikjen.

Nu tror jeg å ha skrevet med om and og plog alle hvor jeg ved.

På mest. side list om hane

eller bli ~~st~~ bare lare

5580

Om Mann.

Yeg ser på spørrelindene ingen ting om hukwa.
men kan ring myndighet. til ^{si} man ved om Senne:

Det er greit, at så langt tilbake, som en kan hatt plog
har en også hatt mann. Denne kan da settes ut. Liker å
primilis, som plogen og ~~den~~ arden. Yeg kan kanskje set-
ten omkring i min "jære iingdom" en slik mann med lase-
linnen hemslekt. Bland annet hatt i iktivet. For et
milidsminne er det vanskelig å forstå, at en slik mann
kunne gjøre noyentombest slagt tilfredsstellende omkring.

Det var nok eller at linnen av jern som i
bruk, at det blev noen grunn i en mann. De første
linnen av jern som blev påut manna var meget
enkle og låg til slike. Dermed kom på bruk
en måte hvor linnene var knyttet til i netten:

Deretter kom en mann som hedde: Hål mann.
På Senne så linnene til slike. Alle disse manna
hadde en nåkalt kamm. Behøver vel ikke å sege
Senne. Men så kom på bruk en sort som hadde de
kammene den ene ved siden av hinannen. Denne
forut sig tid. bedre eller beengd. Somme brukte
en slagt blod: som bestod av en enkel slakende.
hvor på var forskjellig slagt pinnen av jern eller også lase.
til ^{kom} Omridet omkring iktivet eller kanten
tid for Fjerkammene. Og disse iktivet skaber de
gunde. Så hadde eller anskaffet somme et redskap som
kalder Gårde. Det var en liten men sterk konstruert
kamm med bare på linnen 4 a 5. Denne kamm var for å
haver men i Sidsen. Idag er det noen flere
fjerkammene, som brukes for bruket og som gjør langt
bedre og mere arbeid. På en linn en gunde kamm
kalder på 1 dag.

Utklating og fremtid blev tid til grunn
men blev under krige til død og savn.

Februar 1951

5580